

svojo ekspedicijo ideološko temeljito pripravil. S svojo propagando je baje zajel celo plasti, katere so bile do sedaj politično popolnoma indiferentne. Na usodi svojega podjetja je zainteresiral večino italijanskega naroda. Ena osnovnih priprav italijanskega fašizma je bila naperjena na aktivno sodelovanje italijanskih množic. Toda te vesti vedo tudi povedati, da se prav v zvezi s to zainteresiranostjo in kot njena neposredna posledica pojavljajo — prve kolikor toliko javne, kolikor toliko svobodne kritike fašističnega režima, ne sicer režima kot sistema, temveč posameznih njegovih ukrepov, in to pod vidikom, ali so uspešni ali ne za uspeh afriške vojne. Kritike pa prehajajo tudi že na vprašanje same umestnosti te vojne. Da se je mogel lotiti svojega podjetja, je bil italijanski fašizem prisiljen zagotoviti si **a k t i v n o** sodelovanje italijanskih množic. Toda ravno to aktivno sodelovanje odpira, kakor smo videli, možnosti diskusije, dejanskega vzpostavljanja demokratičnih metod od strani ljudstva samega, možnosti zavestne, samostojne orientacije ljudstva. In če je potem res, da fašizem ne zasleduje interesa ljudstva — in to je res — potem vodi razvoj nujno prav po tej poti v konec fašizma.

Preko fašizma se tako vračamo k demokraciji, kajti tudi v fašistični politiki je ljudstvo naposled odločujoči faktor. Odločujoči faktor postaja ljudstvo prav radi sedanje stopnje tehnike, njene vloge v gospodarstvu in državnem upravljanju, ki zahteva aktivne udeležbe in zato samostojno presojanje, demokracijo. Na navedenem primeru iz fašistične Italije pa vidimo tudi to, kako upoštevanje javnega mnenja ni samo parada, ni samo igra, temveč velika politična nujnost. Fašistični režimi so baje dokazali, kako prazne so demokratične metode. Toda fašistični režimi dokazujejo tudi in bodo še bolj dokazali, da je zadnja beseda pri ljudstvu in da so demokratične metode nujne. In to sta dokazala tudi Mussolini in Hitler s svojimi apeli na tuje javno mnenje.

Za one, ki nočejo iti preko fašističnega ovinka, pa iz tega sledi tudi to, da da je ohranitev demokracije in še bolj njena nadaljnja izgraditev odvisna predvsem od organiziranja javnega mnenja, od tvorjenja njegovih javnih organov za vprašanja konkretnih potreb, ki jih čuti ljudstvo, za katere se zavzema vsak posameznik osebno.

Za nas Slovence je pa ta afirmacija ljudstva in demokratičnih metod še posebej važna. Kajti mi Slovenci smo danes, raztrgani po rapalski in senžermenski meji, ne samo kot posamezniki, temveč tudi kot celota, kot narod potisnjeni v javnem življenju v ulogo javnega mnenja.

Joža Vilfan.

Znamenja kažejo

Kam se obrača naš mlajši rod?

Preteklost in polpreteklost nam pomoreta jasneje razbrati odgovor. Vsakogar, kdor je že malo premišljal o nas, je često obšla tesnoba spričo obraza tega naroda, ki ga je zrl pred seboj. Obremenjeni smo, kakor ukleti. Da ni to samo mnenje „Brnčiča in njegovih“, kot bi to radi nekateri, ki se boje sneti maske in si pogledati oči v oči, spričuje naš veliki Cankar in spričuje po svoje, če hočete Iv. Pregelj v svojih zgodovinskih povestih in odkrito v „Usehlih vrelcih“: — Ali je v tem prokletstvo nedoraslega genijstva pri nas? Da smo od prve skrite pa do zadnje Cankarjeve zaprte kamrice vsi le povprečno iskreni? Da morda do konca iskreni kar biti ne moremo? Ki smo tako podedovali to sladko in tako človeško sramežljivost naših deklet in mater pri spovedi in postelji? Slovanski pigmejci. —

Slovanski pigmejci. Morda še jasnejše opredeljenje: maske si natikamo, malenkostni smo, zdravega življenja se bojimo, gospodariti ne znamo, le služiti, čudovito smo pobožni in sramežljivi in čudovito nestvarna je ta slovenska čednost, ob prvem koraku v tujino splahne v nič, čudovito smo naivni, naša dekleta kot fantje to v tujini bridko čutijo, naša vzgoja je blede, silno tožimo in se umikamo pred stvarnim življenjem v alkohol in onostranstvo, naša znanost plava nad zemljo, epike in zgodovine in junakov nimamo, lirika cvete in dosega višek nejasnosti, čudno mnogo imamo renegatov in zasramovalcev lastnega rodu, za hlapce smo kot rojeni, egoizem je skoraj stoprocenten, zagrenjenost in malodušnost sta pri nas vsakdanja pojava enako kot bombastičnost v govorih in pridigah.

Tak je obraz ljudstva, ki je mirno prišlo skoraj pred poldrugim tisočletjem v te kraje, v raztrganosti ozemlja zakrknilo in se počasi vdinjalo germanski in madžarski gospodi za tlačana. Novi vek nas je dvignil do malomeščana, večjega napredka še nismo čakali. Ni čuda, da je tak narod plodna njiva za vsa mogoča mamila, ki ljudstvo še bolj slabe.

Le počasi je jelo prodirati spoznanje, da z vdanostjo ni nič, da je naša rešitev v zemlji, v tvornem in jasnem pogledu na svet, da je treba mamila zavreči. Moderna tehnika nas je spet povezala v celoto in nam omogočila misli, ki nas naj prerode. Počasi se ustvarja nov človek; tipanje za njim je značilno skoraj že za vse stoletje od Prešerna do danes, vendar prav do zadnjih let ni bilo jasno. Danes pa že moremo reči več, danes ni govora le o tipanju za novim, zdravim, v stvarnost obrnjenim slovenskim človekom, danes je ta človek že tu. Znamenja kažejo.

Znamenja kažejo, da postaja naš človek drugačen. Naša znanost in umetnost, vse naše življenje postaja stvarnejše. Samo stari, od realnosti odmaknjeni „javni delavci“ grade še neke gradove v oblakih v perspektivi starih orientacij klerikalcev in liberalcev. Ne vidijo obraza mladega rodu, študirajo življenje po očakih in ne čutijo, da se tvorec vrača k zemlji, k vsakdanjemu, na zemljo pripetemu človeku, ne vidijo, da zbira znanstvenik statistike in gradiivo in da postaja filozof realen, uprt v svoj čas in v živo življenje ter zametuje naivni, detinski idealizem. Brezdvomno je ta realizem, ki ne prihaja le v naše izobraženstvo, nego tudi v našega preprostega človeka, za neke ljudi neprijetno „tuje dete“. Odkod je neki prišlo, so ga s Harkova poslali? Zamaknjenci ne vedo, da so ga rodile naše slovenske razmere same in da je to „tuje“ dete proketo naše, organsko vzraslo iz naše zemlje in da ga pregnati sploh moči ni!

Rod kovačev Damjanov narašča in slabo za vsakogar, kdor se jih boji. Zdravega, pravičnega in boljšega življenja naroda se boji le oni, ki bi imel rad privilegij boljšega življenja zase; radi tega ovira vse, kar je napredno, progresivno. Naš človek pa želi novega življenja. Slovenska zavest raste, z njo naše zahteve po delu in z delom in sončnim optimizmom postaja naše življenje prirodno, zdravo, veselejše, sposobno za borbo.

Anton Gorjup.

Politični pregled

Ob letu

Skoraj natanko eno leto potem, ko je nemška vlada 16. marca 1935 odpovedala tiste določbe versajskega miru, ki so ji prepovedovale oboroževanje in redno vojsko, je 7. marca letos kancelar Hitler na posebni seji nemškega državnega zbora slavnostno razglasil, da Nemčija odpoveduje člene 42, 43 in 44 versajskega miru, ki določajo demilitarizacijo Porenja, in lokarnsko pogodbo iz